

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a Debrecenben, 2010. évi szeptember hó 13. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta, 2010. szeptember 27. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A különösen nagy kárt okozó csalás bűntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt vádlott ellen indított büntetőügyben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2010. évi március hó 9. napján kihirdetett 6.B.638/2009/25. számú ítéletét megváltoztatja a következők szerint.

A vádlott börtönbüntetését 2 (kettő) évre súlyosítja, mely végrehajtása felfüggesztésének próbaidejét 3 (három) évre emeli.

A csalás bűntettének kísérlete vonatkozásában mellőzi a Btk. 16.§-ra utalást.

Egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyja azzal, hogy a vádlott anyja neve helyesen I.rendű vádlott anyja neve.

Indokolás:

A megyei bíróság a rendelkező részben megjelölt ítéletével I.rendű vádlott neve csalás bűntettének kísérlete [Btk. 318.§ (1), (6) bekezdés a) pont] és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége [Btk.276.§, Btk. 12.§ (2) bekezdés] miatt halmazati büntetésül egy év börtönbüntetésre ítélte, melyet végrehajtásában kettő évi próbaidőre rendelt felfüggeszteni. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelék sorsáról és az eljárás során felmerült bűnügyi költség viseléséről.

Az első fokú ítélet ellen az ügyész súlyosítás végett fellebbezett. Írásban indokolt jogorvoslati kérelmében kifejtette, hogy a vádlott által a sértettnek megküldött számla másolatok - a megyei bíróság álláspontjától eltérően - a sértett megtévesztésére alkalmasak voltak, e körben annak pedig nincs jelentősége, hogy kifizetésnél szolgálhatnak-e megfelelő bizonylatul. A kár bekövetkezése kizárólag azért maradhatott el, mert a sértettnél az ellenőrzési mechanizmus megfelelően működött, és a valótlan tartalmú, illetve hamis okiratok valótlanosságát észlelték, mely azonban nem azt jelenti, hogy a megküldött okiratok eleve alkalmatlanok lettek volna a megtévesztésre és ezáltal a károkozásra. Utalt arra, hogy a csalás bűntette kísérletének alkalmassága esetére a kiszabott büntetés a törvényi minimumot, így a két évet sem éri el, melyre figyelemmel az irányadó bűnösségi körülmények mellett mindenképpen hosszabb tartamú, ám végrehajtandó szabadságvesztés indokolt.

A megyei bíróság ítélete ellen másrésről a védő és a terhelt - bűncselekmény hiányában történő - felmentés érdekében jelentettek be fellebbezést.

A védő írásban indokolt jogorvoslati kérelmében az ítéleti tényállás megalapozottságát, a vád törvényességét, a megyei bíróság bizonyítékértékelésének helyességét vitatta, egyben utalt arra, hogy a két nagyobb összegű számla másolata a sértett azon nyilatkozatát követően került megküldésre, melyben a sértett a számlákat már előzetesen vitatta. Álláspontja alapján a vádirat a terheltnek konkrétan felróható magtartást nem tartalmazott. Az ügyészség képviselője a vád helyességét nem is bizonyította az eljárás során, ellenben a terhelt igazolta azt, hogy nem volt jelen a számlák kiállításakor, arra utasítást sem adott. Kifogásolta azt, hogy a terhelti védekezést ennek ellenére elvetette a bíróság. A tényállás megalapozatlanságát az ügyfelderítési kötelezettség elmulasztásában jelölte meg. Továbbra is állította, hogy az első számla nem a terhelt utasítására került megküldésre a sértettnek. Utalt arra, hogy az egyenlegközlő sértett részére történő megküldésére nem a vádlott által, vagy utasítása alapján, hanem a Kft. könyvvizsgálata során került sor. Így a sértett megtévesztésére irányuló szándék álláspontja szerint szóba sem jöhet a terhelt esetében, melynek okán bűncselekmény sem valósult meg. Kifogásolta az első fokú ítélet 11. oldalának második bekezdésében írtakat a hűtlen kezelésre utalással összefüggésben, mely bírói álláspont mellőzését indítványozta.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség Bf.215/2010/1-I. számú átiratában és az ítélet tábla nyilvános ülésén tartott perbeszédében is az ügyészi fellebbezést és annak indokait fenntartva a kiszabott büntetés súlyosítását indítványozta. Átiratában indítványt tett a tényállás kiegészítésére is akként, hogy a terhelt a két nagyobb összegről szóló számlát és a hamis felmérési igazolásokat 2008. január 29-én írt levelével együtt faxon küldte el a és Kft-nek.

A védelem a másodfokú nyilvános ülésen megtartott perbeszédben a felmentésre irányuló fellebbezést, az írásbeli indokokkal egyezően fenntartotta.

A terhelt utolsó szó jogán ártatlanságát hangoztatta.

Az ügyészi perorvoslat teljes egészében, míg a védő vádelvet sértő ténymegállapítással kapcsolatos fellebbezése kisebb részben alapos, míg a felmentésre irányuló védői és terhelti jogorvoslat alaptalan.

Az ítélet tábla a Be. 361.§ (1) bekezdése szerinti nyilvános ülésen eljárva a Be. 348.§ (1) bekezdése alapján bírálta felül a megyei bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárását teljes terjedelmében.

A felülbírálat során megállapította, hogy a megyei bíróság a perrendi szabályokat döntően betartotta, a Be. 2.§ (4) bekezdésében írt eljárási szabályt kisebb mértékben ugyanakkor megsértette, mikor a vádiratban foglaltakon túli bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos megállapításokat tett.

Így az első fokú ítélet 3. oldalának utolsó előtti bekezdéséből az ítéletábra mellőzi a „s ez alapján fentebb részletezett 36.402.918 forintos projekt tekinthetően bizonyíthatóan, minimum 49.440.000 forint kifizetése történt meg a Kft-től a Kft. irányába” szövegrészt, valamint az ezzel kapcsolatos indokolást az ítélet 10. és 11. oldaláról, a 11. oldal 1. mondatával bezárólag. E körben folyt nyomozást a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség 2009. június 23. napján kelt B.1297/2008/20-II. számú határozatával megszüntette, mely határozat egy példánya a vádirathoz mellékelésre is került. E téren vádemelésre így sor sem kerülhetett.

Szintén mellőzni szükséges az ítélet 3. oldalának utolsó bekezdése és 4. oldal első bekezdésének zárójelben szereplő - egyebekben pontatlan - megállapításait. E megállapítások ugyanis, ahogyan arra helyesen is utalt a megyei bíróság, nem képezték a vádirati tényállítások részét, így azok ítéletben történő rögzítése a vádelvet sértené. [Be.2.§ (4) bekezdés]

A megyei bíróság eljárási szabálysértése az érdemi felülbírálatra nem volt kihatással.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének teljes körűen eleget téve döntően megalapozott tényállást állapított meg, mely a Be. 351.§ (2) bekezdés b) pontjában írt hiányossága miatt az iratok tartalma alapján pusztán kisebb mértékben szorul korrekcióra az alábbiakkal.

Az ítélet 2. oldalán, vádlott Kft- ügyvezetői minőségével kapcsolatos ítéleti ténymegállapítás azzal egészítendő ki, hogy a terhelt 2008. március 25. napjáig látta el a vezető tisztségviselői posztot, 2008. január 1. napjától egyedül, önálló cégjegyzési joggal. [Kft. cégmásolata, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság 15000/43/2008.bü. nyomozási irat III. kötet 827.o.]

Az ítélet 4. oldal 2. bekezdése azzal a megállapítással egészítendő ki, hogy a terhelt 2008. január 29. napján keltezett és cégszerű kézalíráásával ellátott levelét, és annak mellékleteit képező számlamásolatokat - köztük a két nagyobb összegű számla másolati példányát is -, valamint a hamis teljesítési igazolásokat és szállítóleveleket faxon juttatta el a és Kft-nek. [Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság 15000/43/2008.bü. nyomozási irat I. kötet 147.o.; aláírási címpéldány nyomozási irat III. kötet 875.o.]

E kiegészítésekkel az ítéleti tényállás minden tekintetben megalapozottá vált, így az a Be. 352.§ (2) bekezdés alapján a felülbírálat alapját képezte.

A megyei bíróság körültekintő eljárást követően helyesen vetette el a terhelt bűncselekmények elkövetését tagadó, a bizonyítási anyaggal szöges ellentétben álló védekezését, melynek észérvekkel alátámasztott, logikai hibáktól mentes indokát adta.

A vádbeli időszakban a terhelt vezetésével működő Kft-nél munkát végző tanúnak az eljárás során végig következetes vallomása, tanú vallomása, valamint nyomozás során megtett tanúvallomása egymást erősítve és alátámasztva valóban nem hagytak semmilyen aggályt afelől, hogy a tényállásban írt cégügyeket a terhelt egy személyben intézve a vád

tárgyává tett fiktív számlák kiállítására utasítást adott. Arra is helyesen utalt a megyei bíróság, hogy a terheltnek minderre - védekezésével ellentétben - térben és időben egyértelműen alkalma és lehetősége is volt.

A megyei bíróság helytállóan mutatott rá arra is, hogy tanúnak az eljárás későbbi szakában történt vallomásváltoztatása - ellentétben a védelmi hivatkozással - miért nem fogadható el. Csak ismételni tudja az ítéletábra azt, hogy tanú a nyomozás során határozottan számolt be a számlázás általános ügymenetéről, így arról is, hogy a munkavégzés kiszámlázása nem szállítólevél alapján, hanem terhelti diktálás alapján történt. Jóllehet, hogy az eljárás későbbi szakaszában a számla kiállítására utasítást adó személyként már nem a terheltet, hanem szembesítéseket követően más-más személyt jelölt meg, azonban bizonytalansága egyértelműen magyarázható az emlékképek időmúlással történő köztudomású elhalványodásával.

Okirati bizonyítékok alapján, nem is vitatottan, helytállóan került megállapításra az a tény is, hogy a sértett 2008. januárban egyenlegértékesítő alapján értesült e fiktív számlákról, melyek másolatát és azok jogosságát igazolni hivatott hamis teljesítési igazolásokat már a terhelt küldte meg a és Kft. sértett részére.

A terhelt védekezésének elvetése nem volt tehát eredménnyel vitatható a bírói mérlegelést követően megállapított tényállás alapossága okán.

Az irányadó tényállás alapján a megyei bíróság okszerűen következtetett a terhelt bűnösségére. A bűncselekmények törvényi minősítése is helyes.

A megyei bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre is, hogy a terhelt csalárd magatartása a csalás törvényi tényállásba ütközik. Helyesen mutatott rá arra, hogy a terhelti büntetendő magatartás eredményeként más személy vagyonában beálló értéknövekedés is a jogtalan haszon fogalmi körébe esik. A vádlotti cselekvőség sikere esetén a Kft. vagyona kétségtől jogtalanul gyarapodott volna.

A megyei bíróság azonban alaptalanul tulajdonított jelentőséget annak, hogy a számlák eredetben, illetőleg másolatban kerültek-e megküldésre a sértett részére. Kiemelkedő jelentőséggel e körben az bír, hogy a sértetti cég és a Kft. között a felek által kidolgozott és ekként is működő pénzügyi elszámolási rendszer kijátszására történő terhelti törekedés minden kétséget nélkülöző bizonyossággal megállapítható volt. A valótlan teljesítési követelésre vonatkozó számlák eredetijének kiállítására a terhelt adott utasítást, melyet követően e számlák másolatai a Kft. könyvelésében szerepeltek. E számlamásolatokat alapul véve megküldött egyenlegértékesítőre történt sértetti megkeresést követően vádlott a valótlan tartalmú számlamásolatokat a sértettnek faxon megküldte, egyben azokhoz a felek által kidolgozott elszámolási rendszernek látszólag megfelelő, kifizetés jogosságát megalapozó hamis okiratokat is mellékelte. E terhelti cselekvőség egyértelműen magában hordozta a sértett megtévesztésére törekvést. A kár bekövetkezése kizárólag a sértetti cég ellenőrző mechanizmusának kellő működése következtében maradhatott el, nem pedig a vádlott manipulációjának alkalmatlan volta miatt. Lényegtelen az, hogy a vádlott megtévesztési szándéka fokozatosan alakult-e ki, vagy sem, illetőleg az is, hogy eredetileg

mire irányult, mint ahogy a számlamásolatok bizonylatolási rendnek megfeleltetése sem bír a megtévesztés körében jelentőséggel.

Így tévedett az elsőfokú bíróság az elkövetési eszköz alkalmatlansága kérdésében.

Az eszköz akkor alkalmatlan, ha az adott körülmények között, illetőleg az alkalmazott módon, mértékben vagy mennyiségben nem alkalmas a szándékolt eredmény előidézésére, bár arra más körülmények között, módon, mértékben vagy mennyiségben felhasználva alkalmas lenne. [Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Bfv.II.1030/2005/6. számú végzése]

A bírói gyakorlat azonban következetes abban, hogy az elkövetés módja nem teszi eleve kizárttá az illetéktelenül megszerezni kívánt pénzeszközök kifizetését, azokhoz jogosulatlanul történő hozzájutás lehetőségét, amennyiben a sértett külsőleg, így a terhelt által is felismerhető ellenőrzési mechanizmusa egészének, vagy e külső ellenőrzési mechanizmust biztosítani hivatott, vagy kiváltó jogi környezetnek a kijátszására, a jogosság látszatának keltésével törekszik az elkövető. Az elkövetés módja még akkor is objektíve és relatíve is alkalmas a megtévesztésre, ha a sértett belső ellenőrzési mechanizmusa a tényleges kár bekövetkezésének gátat szab. [BH.1990.244.; BH.1992.289.]

Figyelmen kívül nem hagyható körülmény az sem, hogy a Kft. követelésének jogosságát a sértetti cég előzetesen, de utóbb sem azért vitatta, mert számlamásolatok kerültek megküldésre, hanem azért, mert a kiszámlázott munka elvégzését, és a teljesítési igazolások valóságtartalmát nem fogadta el. Ugyanakkor a vitatott követelésnek a jogilag szabályozott - jelen esetben szerződéses - környezettől eltérő módon, az ellenérdekű fél hozzájárulása nélkül való megszerzése, vagy arra törekvés a haszonszerzési célzat jogtalanságán nem változtat. [BH.2005.200.]

A Kft. követelésének előzetes vitatása jelentőséggel a megtévesztés alkalmassága körében már csak azért sem bírhat, mert a vád részét nem képező, bizonylatszámú, forint összegű számla jogosságát a vád tárgyává tett többi számlával egyezően szintén nem ismerte el a sértett, azt utóbb mégis kiegyenlítette. A Kft. és a sértetti cég között emiatt a másodfokú eljárással egyidejűleg polgári per is folyt. [fizetési meghagyás, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság 15000/43/2008.bü. nyomozási irat I. kötet 201.o.]

Előzőekre figyelemmel kijelenthető, hogy vádlott által megvalósított Btk. 318.§ (1) bekezdésében meghatározott, (6) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás bűntett Btk. 16.§ szerinti kísérlete objektíve, és relatíve is alkalmas volt - a vád tárgyává tett - szándékolt eredmény, így a Kft. jogosulatlan gazdagodásának előidézésére, melyre figyelemmel a Btk. 17.§ (2) bekezdés szerinti korlátlan enyhítés lehetősége sem jöhet számításba.

A hamis magánokiratok felhasználása miatt a Btk. 276.§ szerinti magánokirat-hamisítás vétségének Btk. 12.§ (2) bekezdésben írt folytatólagos elkövetése is kétségtől megvalósult.

A büntetés kiszabása körében megyei bíróság által számba vett súlyosító körülmények közül mellőzendő az 1-1 rendbeli bűncselekmény megvalósulására figyelemmel, a halmazatra utalás, ugyanis az a kettős értékelés tilalmába ütközne a Btk. 85.§ szerinti halmazati szabályok egyidejű alkalmazása mellett.

Az ekként helyesbített, egyebekben az elsőfokú bíróság által teljes körűen számba vett bűnösségi körülmények mellett a csalás büntette büntetési tételének minimumát elérő szabadságvesztés, így kettő év börtönbüntetés alkalmazása mindenképpen szükséges, de egyben elégséges is a Btk. 37.§-ban és 83.§-ban írt büntetési célok és elvek maradéktalan megvalósulásához.

A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésének alkalmazását a terhelt kedvező személyi körülményeinek kedvező volta kétséggel indokolta, azonban a próbaidő tartamának felemelése a két éves börtönbüntetéshez mérten mindenképpen indokolt volt, mely próbaidő a terheltet a jövőben kellően bírhatja törvényszerű életmód folytatására.

A Legfelsőbb Bíróság 61/2008 BK véleményére figyelemmel a csalás büntett kísérlete körében a Btk. 16.§-ára szükségtelenül utalt a megyei bíróság az ítélet rendelkező részében.

Az első fokú ítélet egyéb rendelkezései - a terhelt anyja nevében szereplő elírást leszámítva - törvényesek.

Mindezekre figyelemmel az ítélőtábla a Be. 372.§ (1) bekezdés alapján megváltoztatta az első fokú bíróság ítéletét, míg annak szükséges pontosítást követő helybenhagyásáról a Be. 371.§ (1) bekezdése alapján rendelkezett.

Debrecen, 2010. szeptember 27.

Dr. Kardos Sándor sk.
a tanács elnöke

dr. Gömöri Olivér sk.
a tanács tagja-előadó

dr. Háger Tamás sk.
a tanács tagja

Záradék: A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2010. március 9. napján kihirdetett 6.B.638/2009/25. számú ítélete jelen másodfokú ítéletben írt változtatással 2010. szeptember 27. napján jogerőre emelkedett, és a felfüggesztett szabadságvesztés büntetés kivételével végrehajthatóvá vált.

Dr. Kardos Sándor sk.
a tanács elnöke